

S nápisem *Czechoslovakia* na rukávu

Prvním americkým vojákem, který vstoupil na konci druhé světové války na území Československa, byl 18. dubna 1945 poručík Merrill B. Rudes. Se svou průzkumnou četou 90. pěší divize vyrazil od bavorské vesničky Prex. Prvními československými vojáky, kteří vstoupili na půdu staré vlasti pozemní cestou od západu, byli 26. dubna nadporučík Miroslav Tiller, poručík Zdeněk Václavík a desátník Pavel Fabian – filmař, novinář a fotoreportér.

Vyslal je velitel čs. obrněné brigády obléhající francouzský přístav Dunkerque. Generál Liška jim přikázal: „Přijďte se k Američanům, k Pattonově armádě a vše zaznamenejte!“ Tři dny uháněli na džípu Německem, staré státní hranice překročili u dnešního Svatého kříže a dorazili k Chebu, právě když ho američtí vojáci dobývali.

Když odpoledne chebští Němci kapitulovali, začali američtí důstojníci vyslýchat starostu Emila Jankeho. Vykrucoval se: nás sudetské Němce Češi před válkou utlačovali. Jen proto jsem vstoupil do nacistické strany NSDAP.. Jako by zapomněl, že v téhle kolébce sudetoněmeckého hnutí musel od srdce hajlovat, aby se dostal na radnici. A pak se vyděsil. Američané pozvali do místnosti tři muže v britských uniformách s nápisem CZECHOSLOVAKIA na rukávech. Myslel si, že se přijeli mstít. Zdeněk Václavík, který před několika lety zemřel za oceánem, později napsal:

Všichni vojáci čs. obrněné brigády toužili po tom, aby se mohli účastnit osvobozování své vlasti. Bohužel prezident Beneš a ministr obrany Ingr neměli dost energie, aby odchod brigády k československým hranicím prosadili. Nakonec Montgomery souhlasil s menší náplastí na tuto bolest: ať do Československa odjede symbolický Kombinovaný oddíl o 140 mužích, který se začlení do svazku 3. americké armády.

V úterý 24. dubna se vydala tato jednotka, vedená podplukovníkem Aloisem Sítkem, na pochod. V úterý 1. května překročil oddíl staré československé hranice a poblíž dnešního Pomezí nad Ohří vztyčil státní vlajku. Druhý den zaparkoval se svými vozidly na náměstí v Chebu. A vojáci začali se strážní službou.

Ve středu 25. dubna nařídil velitel Bradley generálu Pattonovi: „Ať tvá vojska zajistí hranice Československa až po Rakousko!“ Američané postupně získávali přechody do nitra české kotliny. Některé museli urputně vybojovat s fanatickými nacisty, někde dokonce s dětmi v uniformách Hitlerjugend. Ve vnitrozemí už jim takřka nikdo nepřekážel. V neděli 6. května dorazili do Plzně. V úterý večer tam přijel Kombinovaný oddíl. Plzeňané ho nadšeně uvítali. Praha stále volala o pomoc – ale vojska ze západu tam jít nesměla, to si Moskva vymínila. Ani ta hrstka Čechoslováků v britských uniformách. Ubytovali se v Kyšicích a podplukovník Svítek stále vyjednával s americkým velením. Krátce po půlnoci na středu se vrátil k vojákům: „Zatím nesmíme postupovat. Jedině když Němci nesloží o půlnoci zbraně, jak se zavázali při kapitulaci. Teď se musíme trochu vyspat!“

Ráno v 5.30 byli všichni vojáci připraveni k odjezdu. Ale generál Patton jim rozkaz nemohl vydat – sovětské tanky právě dorazily na okraj Prahy. Pravda, ve čtvrtek 10. května oddíl do metropole na výzvu kapitána Kudrnáče z Národního výboru přece jenom přijel, ale hned druhý den se musel vrátit. Nový ministr národní obrany Ludvík Svoboda, který přišel z východu, jeho přítomnost nestrpěl. ■

„Vysvětlili jsme mu, že nejlepší, co může od Čechů očekávat, je vyhoštění“ Nepochybně se mu ulevilo. Trojice Čechů pomáhala Američanům s výslechy dalších nacistů. Čekala na příjezd větších skupiny svých kamarádů – na Kombinovaný oddíl.

Velitel 3. skupiny armády George Patton (vlevo), generál Liška, velitel čs. obrněné brigády u Dunkerque (na prostředním smínku uprostřed), velitel 12. skupiny armád Omar Bradley (vpravo)